

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI FELADATSOR (I.) MEGOLDÁSI ÉS ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

1. FELADAT

- a) szónok   b) filozófus   c) történetíró   d) történetíró   (elemenként 0,5 pont; összesen 2)

2. FELADAT

- a) D   b) B   c) C   d) E   (elemenként 0,5 pont; összesen 2)

3. FELADAT

- a) ősiség
b) A nemesi birtokot nem lehet elidegeníteni, eladni, így nem volt hitelképes, akadályozta a birtokforgalmat.
c) 1848. április 11.   (elemenként 1 pont; összesen 3)

4. FELADAT

Hibák	Helyesen
a) II. Ulászló	b) II. Lajos
c) Szapolyai János	d) Tomori Pál
e) Marostól	f) Dunától
g) sokan tudtak elmenekülni	h) sokan pusztultak el

(páronként 0,5 pont; összesen 2)

- Bekarikázva: k) B   l) C   m) E   n) G   (elemenként 0,5 pont; összesen 2)

5. FELADAT

- a) A vasvári béke megkötése.
b) A Pragmatica Sanctio elfogadása.
c) A budai vár visszafoglalása
d) Horthy Miklós kormányzóvá választása.   (elemenként 1 pont; összesen 4)

6. FELADAT

- a) Levante bejelölése
b) Hanza bejelölése
c) *nyugat felé*: fűszerek, luxuscikkek
d) *kelet felé*: arany

(elemenként 1 pont; összesen 4)

7. FELADAT

- a) D   b) A   c) B   d) B   e) A

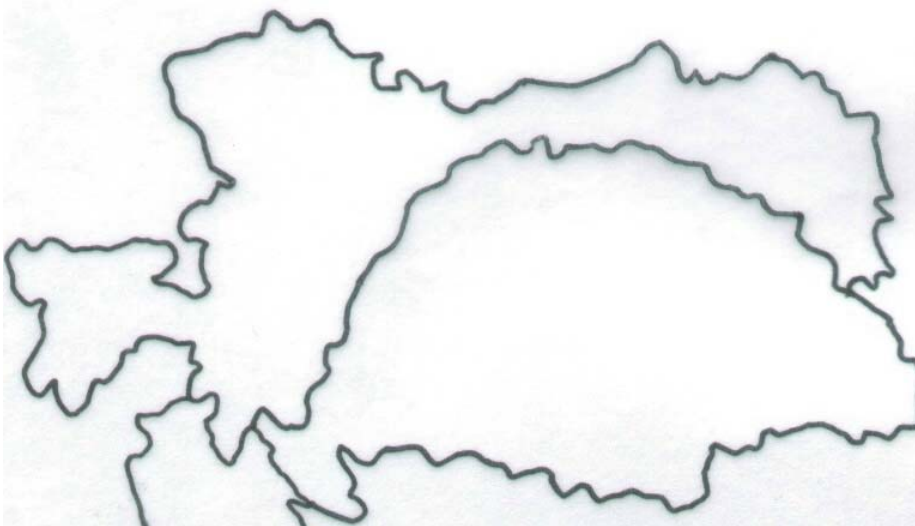
(elemenként 1 pont; összesen 5)

8. FELADAT

- a) Úrbéres telkeiknek.
b) Hasonlóan.
c) Az úrbéres földön lévők polgári tulajdonba mennek.
d) A majorsági földön lévők után tovább járnak a szolgáltatások. (elemenként 1 pont; összesen 4)

9. FELADAT

- a) Mert két vámhatárt hoztak létre – egyet a birodalom körül, s egyet ezen belül Magyarország körül.
b) A birodalom gazdaságának védelme.
c) Merkantilizmus.
d) Külső vámhatár jelölése, pl. a bejövő iparcikkek magas vámtétele a külső vámhatárnál .
e) Belső vámhatár jelölése, pl. a belső vámhatár vámja.

(elemenként 1 pont; összesen 5)

10. FELADAT

- a) A darabszám növekedésével csökkennek az árak.
b) Egyre több ember volt képes megvásárolni, mert a tömegtermelés miatt olcsóbb lett az autó.
c) Szalagrendszer.
d) Olcsóbbá tette a termelést (leszorította az árakat, mert gyorsabb volt).
e) Az autók tömeges gyártása a beszállítások révén számos egyéb ipari területen a termelést fellendítette.

(elemenként 1 pont; összesen 5)

11. FELADAT

Minden helyes válasz elfogadható, például:

Jellegzetesség
személyi kultusz
szociális gondoskodás
szocialista iparosítás

Annak megjelenése
a bölcs vezér szerető apja népének
épül a munkások új otthona
hatalmas építkezések

(elemenként 1 pont; összesen 6)

II. Szöveges, kifejtendő feladatok megoldása

EGYETEMES TÖRTÉNELEM

1. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladat megértése és a lényeg kiemelése. A vizsgázó válaszában a tömeg szórakozásainak bemutatására és azok politikai és társadalmi szerepeire koncentrálnak.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból	A vizsgázó a szöveg és a forrás alapján felsorolja a legjellemzőbb római szórakozási fajtákat (pl. kocsiverseny, gladiátori viadalok, fürdők, színház).	5
	1.1 ...és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni. 1.3 Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) megadott szempont szerinti értelmezése.	A vizsgázó a képek, a forrásrészlet és korábbi ismeretei alapján jellemzi a tömeg szórakozásait (durva, kegyetlen, műveletlen), és bemutatja azok szerepét (szabadidő lekötése, a politikától való távoltartás, indulatok levezetése pl. kocsiversenyek szurkolói politizálás helyett).	
	1.1. Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.	A vizsgázó szövegében utal arra, hogy a szerző (Plinius) elítéli, közönségesnek tartja a tömeg szórakozását, s megbotránkozik azon, hogy művelt emberek is hasonló módon viselkednek.	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó az antik társadalomra vonatkozó fogalmakat (pl. plebs) szakszerűen alkalmazza szövegében.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

2. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában a mezopotámiai társadalmi rétegződés bemutatására, elemzésére koncentrálnak.	3
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése,	A vizsgázó a forrás alapján felsorolja a mezopotámiai társadalmi rétegek nevét (szabadok, ezen belül: előkelők, félszabadok, szolgák, ezen belül adósrabszolgák).	9
	1.1 Következtetések megfogalmazása	Következtetések: A társadalmi rétegeket egyrészt aszerint különböztetik meg, hogy más-más büntetésre számíthatnak ugyanazért a tettért, másrészt más és más büntetés járt a különböző társadalmi helyzetű emberek ellen elkövetett tettekért.	
	1.2 Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni.	A vizsgázó logikusan felépítve összefoglalja a társadalmi rétegek jellemzőit, és felsorolja az óbabiloni társadalom néhány jellemző vonását pl.: a társadalom nagy többségét közzrendű szabadok tették ki, akik nem válhattak véglegesen (adós)rabszolgákká, a családon belüli viszonyokra vonatkozólag: a családfő nagy tekintéllyel, hatalommal bírt, szabadon rendelkezett családtagjai személye fölött. A törvények védelmezték a termelő munka biztonságát, a magántulajdont. A vizsgázó megemlítheti a szemet-szemért elvet, példát hozhat érvényesülésére.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	4

3. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladat megértése és a lényeg kiemelése. A vizsgázó válaszában az egységfolyamat hatalmi összetevőire koncentrálni, fókuszálni.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni. Legyen képes politika-földrajzi következtetések megfogalmazására történelmi térképek alapján. 1.1 Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból	A vizsgázó a térkép alapján felhasználja megoldásában a porosz-osztrák és a porosz-francia háború eseményeit. A térkép alapján ismerteti az európai nagyhatalmak (Oroszország, Ausztria, Franciaország és Nagy-Britannia) geopolitikai érdekeit. Megállapíthatja Németország nagyarányú gazdasági fejlődését. Ismeretei alapján megemlíti például Bismarck, Ferenc József, III. Napóleon, Cavour nevét és az 1866-os, az 1870-es és az 1871-es évszámokat.	5
	1.1 ...és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	A vizsgázó a térkép és korábbi ismeretei alapján bemutatja és elemzi, hogy az egyes nagyhatalmak hogyan és milyen érdekek mentén viszonyultak a német egység megszületéséhez. Felvázolja a nemzetállamiság gazdasági és ideológiai összetevőit.	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a hatalmi politika és a korszak meghatározó fogalmait (pl. nemzetállam, föderáció) szakszerűen alkalmazza szövegében.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

4. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában arra fókuszál, hogy a békeszerződés egy sor újabb konfliktus forrásává vált.	3
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése.	A vizsgázó válaszában összegyűjti azt, hogy a wilsoni pontok milyen javaslatokat tesznek a háború utáni rendezésre (pl. titkos diplomácia megszüntetése, gyarmati rendszer átszervezése, az európai határok megváltoztatása, Lengyelország megteremtése).	9
	... következtetések megfogalmazása	A vizsgázó kísérletet tesz annak bemutatására, hogy a forrásban megjelölt célok miként valósultak meg a békekonferencia döntései nyomán. Válaszában rögzíti, hogy a szándékok és a megvalósulás között melyek a leglényegesebb ellentétek (pl. Osztrák–Magyar Monarchia és népeinek önrendelkezése).	
	1.4 Történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez.	A vizsgázó a világháború előtti és utáni térképen lévő államokat pontosan megnevezi (pl. Lengyelország, Csehszlovákia, Oroszország).	
	2.1 A történelmi fogalmak használata.	A vizsgázó válaszában jól használja pl. az alábbi fogalmakat: gyarmat, területszerzés, önrendelkezési jog, békediktátum.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	4

MAGYAR TÖRTÉNELEM

5. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó a magyar rendiség kialakulásának körülményeire koncentrál.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása 1.2 Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni.	A vizsgázó (részben a forrás, részben saját ismeretei alapján) felsorolja a magyar nemesség legfontosabb kiváltságait (pl. adómentesség, személyes szabadság, csak honvédelem céljából köteles hadba vonulni). A vizsgázó megállapíthatja, hogy az ún. „ellenállási záradékban” megfogalmazott jog ekkor az előkelőket, a bárókat (az Aranybullában: „jobbágyok”, „nemesek”) illette.	5
	2.2 A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete. Tudja, hogy bizonyos fogalmak a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak. Legyen képes e különböző jelentéseket értelmezni.	A vizsgázó összehasonlítja a két forrásnak a földbirtokosok különböző rétegeit megnevező kifejezéseit, megfelelteti egymásnak a két forrás egyes társadalmi rétegeit (jobbágy/nemes-báró: nagybirtokosok, szerviens-nemes: kis- és középbirtokosok).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	4

6. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában az összehasonlításra fókuszál. Logikusan és áttekinthetően elemenként veti össze a két szöveget.	3
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó a források alapján felsorolhatja a szerzők érveit: Léderer: függetlenség védelme, növelte az ország erejét, hogy nagyobb erővel léphessen fel a török ellen, kivédte a hábatámadás lehetőségét, növelte a védelem esélyeit. Szakály: jól hangzó (vagyis hamis) érv az erőegyesítés, hamis érv a dinasztikák számára, nem járt valóságos eredménnyel, Mátyásra ez fokozottan igaz.	9
	1.1 ...következtetések megfogalmazása	A vizsgázó levonja a következtetést, hogy Léderer a török elleni védekezéssel (az ország függetlenségével) indokolja Mátyás hódításait, míg Szakály dinasztikus okokkal.	
	Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni, és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.	A vizsgázó felismeri, hogy Léderer esetében értékelés történik (rendező elv a függetlenség), míg Szakály nem minősíti Mátyás külpolitikai törekvéseit.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	4

7. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó a megadott adatok alapján alapvetően a második jobbágyság kialakulásának folyamatára koncentrálnak.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.5 Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból Legyen képes statisztikai adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni.	A vizsgázó megállapítja, hogy szaporodott a kicsiny földű vagy a teljesen nincstelen zsellérek száma, elemezheti, hogy mely birtokméret vált jellemzővé, melyik aránya csökkent kisebb vagy feltűnően nagy mértékben (nagy mértékben csökkent az egész telkes jobbágyok, kis mértékben nőtt a féltelkesek, nagy mértékben nőtt a negyed telkeseké), a majorságok területe egyidejűleg több mint kétszeresére nőtt.	5
		Megállapítja, hogy a fenti folyamatot zselléresedésnek nevezik. Az adatokból következtet arra, hogy a parasztság sorsa a XVIII-XIX. században rosszabbra fordult, megállapítja, hogy ennek egyik fő oka az volt, hogy a nemesség bekapcsolódott az árutermelésbe, ezután a puszták földeket inkább a majorsághoz csatolták, új telkeket pedig egyre kevésbé létesítettek. Emellett a jobbágyfiúk kezén apjuk telke szétterjedt, ők többségében felvállaltak egy-egy parcellát a földesúri majorságból. A vizsgázó korábbi ismeretei alapján tudhatja, hogy a majorságot kitagositással is növelték, a parasztot rosszabb földekre kényszerítették. A vizsgázó megállapíthatja e folyamatnak azt a következményét, hogy a <u>majorságok</u> növelése maga után vonta a robotteher növekedését („ <u>második jobbágyság</u> ” kialakulásának jelensége), tudhatja, hogy a parasztság egy vékony rétege ezalatt meggazdagodott, némely gazda egynél több telket is birtokolt.	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a válaszában helyesen használja a fogalmakat: telekaprózódás, majorkodás, zselléresedés, második jobbágyság kialakulása, kitagositás	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

8. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó felismeri, hogy Kossuth egyoldalú megközelítésben ismerteti Görgey szerepét, így az értékelés objektivitása megkérdőjelezhető.	3
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése	A vizsgázó a forrás alapján felsorolja Kossuth vádjait és értékeléseit Görgeyről és a világosi fegyverletételről (árulás történt, ambiciózus, hálátlan, diktatúrára tört, pártot szervezett, arisztokratizmus, nemzetietlenség, béketárgyalások sugalmazása).	9
	1.1 ...következtetések megfogalmazása 1.1. Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni, és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.	Következtetések: A vizsgázó logikusan felépítve bemutatja a levél megírásának célját és a szerző módszereit: A vereséget árulásként mutatja meg, mivel az árulás elhárítja a felelősséget a vezetőkről (így Kossuthról is), és magában hordja az újrakezés lehetőségét. A levélben Kossuth az érvek mellett alkalmazza az ellentét eszközt (ő önfeláldozó, nem vonzza a hatalom stb., míg Görgeyt igen; vagy ő Görgeyvel szemben hazaszerető). Az olvasó érzelmeire hat (Görgey hálátlanságát szembesíti saját bizalmával).	
	1.6 Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztő szövegekben megjelenő tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére. Tudja indokolni ezzel kapcsolatos állításait.	A vizsgázó felismeri, hogy a levélben szereplő állítások Kossuth véleményét tükrözik, és nem az objektív valóságot. Állításait konkrét történelmi ismeretekkel (pl. a forrás és/vagy ismeretei alapján) igazolja.	
	1.2 Legyen képes bemutatni, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete.	A vizsgázó a levél időpontja és hangvétele alapján felismeri, hogy a levél Világos után az emigráció megkezdésének pillanatában Kossuth első – érzelmetől és indulatoktól sem mentes – reagálása.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	4

9. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		A feladat megértése és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában az általánosítások (pl. előre megkonstruált vád, a beismerő vallomás mint vádbeszéd) megfogalmazására törekszik	1
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése.	A vizsgázó a forrás alapján összegyűjti és csoportosítja azt, hogy a vádlottakat milyen valós, illetve koholt vádak alapján ítélték el.	5
	... következtetések megfogalmazása	A vizsgázó kísérletet tesz annak bemutatására, hogy mi volt a háttere és indoka Mindszenty elítélésének. Az ítéletben miért keveredik össze a politikai és a köztörvényes vád? A Rajkra vonatkozó szöveg alapján pedig azt mutatja be, hogy az ún. reakciósság mit jelentett a korszakban (pl. földek, gyárak visszaadása) és az imperialista kifejezés milyen szándékokat takart.	
	1.9 A részletek iránti érzékenység a források elemzése és feldolgozása során.	A vizsgázó válasza arra is kitér, hogy a nyilvánvaló hazugságok miért jelennek meg tényként a szövegben, illetve a kommunista demagógia milyen nyelvi megformálásban ölt testet.	
	4.14 Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei.	A vizsgázó válaszában arra is kitér, hogy a koncepciók pereknél milyen nemzetközi előzményei és következményei voltak.	
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a szövegben szakszerűen alkalmazza a korszak meghatározó fogalmait (pl. reakció, imperialista).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

10. FELADAT

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó a területi növekedés nemzetközi összefüggéseire és körülményeire fókuszál. Elemzésében azt is fölveti, hogy a tengelyhatalmak melletti elkötelezettség milyen távlatos következményekkel járhat.	3
K O M P E T E N C I Á K	1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	A vizsgázó a térkép alapján (esetleg saját ismereteivel kiegészítve a térképről szerzett információkat) megállapítja a revíziós határváltozások időpontját (a térképről leolvasható pontossággal), a visszacsatolt területek megnevezését és azt, hogy mely államoktól csatolták el (1938. november 2. első bécsi döntés, Csehszlovákiától Felvidék 12 ezer négyzetkilométer/1 millió 60 ezer lakos többségében magyar. Szlovákia önállóvá válásakor. 1939 márciusában Kárpátalja visszacsatolása, 12 ezer négyzetkilométer/700 ezer lakos, 1940. aug. 30. második bécsi döntés, Romániától, Észak-Erdély, Székelyföld 2.6 millió lakos, 1 millió román, Dél-Erdélyben 400 ezer magyar maradt, Jugoszlávia megtámadása után Bácska, Baranya-háromszög vagy: Muravidék 11 ezer négyzetkilométer/1 millió lakos került Magyarország fennhatósága alá.)	9
	3.5 A történelmi tér változásainak ismerete Legyen képes a történelmi régiók, államok határainak változását indokolni.	A vizsgázó a területi revízió egyes fokozatainak nemzetközi hátterét is megemlíti (müncheni szerződés, az önálló Szlovákia létrejötte stb.), kitér a visszacsatolt területek lakosságának etnikai arányaira, a visszacsatolás hazai és nemzetközi következményeire.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanuskodnak.	4